

Københavns universitets behandling af klage over mundtlig eksamen

En sag om gennemførelse af en mundtlig eksamen ved Københavns universitet og senere behandling af klager over eksamenen gav anledning til kritik og henstillinger vedrørende disse forhold.

FOB nr. 84.230

(J. nr. 1983-1132-711).

A klagede til mig over nogle forhold i forbindelse med den mundtlige eksamen i stats- og forvaltningsret på Københavns universitet i sommeren 1983.

Det fremgik af de foreliggende oplysninger, at A i efterårssemesteret 1982 sammen med 2 medstuderende udarbejdede en emnerapport i stats- og forvaltningsret. A's medstuderende afleverede i december 1982 emnerapporten til det retsvidenskabelige institut og var ved vintereksamen 1982/83 til mundtlig eksamen i stats- og forvaltningsret med udgangspunkt i rapporten. I den forbindelse afgav eksaminator en skriftlig udtalelse af 13. januar 1983 om rapporten. Udtalelsen var meget positiv.

I maj måned 1983 afleverede A emnerapporten til det retsvidenskabelige institut, og i juni måned 1983 var hun til mundtlig eksamen i stats- og forvaltningsret med udgangspunkt i emnerapporten. A, der fik karakteren 7 for den mundtlige præstation, havde ved eksamen en anden eksaminator end de 2 medstuderende havde haft. I forbindelse med den mundtlige eksamen blev der ikke udarbejdet en ny skriftlig vurdering af emnerapporten af den anden eksaminator.

I skrivelse af 7. juni 1983 klagede A til det retsvidenskabelige fagråd dels over den mundtlige eksamen, dels over, at eksaminator ikke havde imødekommet en anmodning fra hende om at afgive en udtalelse om rapporten.

Det retsvidenskabelige fagråd indhentede en udtalelse af 17. juni 1983 fra eksaminatoren, der anførte, at han i overensstemmelse med fast praksis ikke havde afgivet en skriftlig udtalelse om emnerapporten, da den havde været benyttet som eksamenstema ved vintereksamen 1982/83. Eksaminator var ikke blevet orienteret om, at A ikke var blevet eksamineret i rapporten ved den forrige eksamen. I øvrigt fastholdt eksaminator karakteren. I skrivelse af 19. juni 1983 tiltrådte censoren udtalelsen.

Det retsvidenskabelige fagråd orienterede i skrivelse af 24. juni 1983 A om eksaminators og censurs afgørelse.

Denne afgørelse forelagde A gennem det retsvidenskabelige fagråd for ankekommissionen, der i skrivelse af 22. september 1983 meddelte fagrådet, at

kommissionen havde besluttet af afvise klagen. Fagrådet orienterede i skrivelse af 4. oktober 1983 A om ankekommissionens afgørelse.

A rettede herefter henvendelse til mig om sagen.

Ankekommissionen anførte i en udtalelse i anledning af klagen til mig, at kommissionen i overensstemmelse med sædvanlig praksis ikke havde begrundet sin afgørelse, idet det i sager som den foreliggende ifølge sagens natur ikke er muligt at give andre begrundelser, end at kommissionen på grundlag af oplysninger fra A og eksaminator og censor ikke havde fundet grundlag for at tilvejebringe yderligere oplysninger.

Det retsvidenskabelige fagråd og Københavns universitets rektor redegjorde i udtalelser til mig for de tidsmæssige forhold i forbindelse med behandlingen af klagen.

Efter at have foretaget en gennemgang af sagens akter anmodede jeg universitetets rektor om en supplerende udtalelse. Jeg anførte følgende:

» ...

1. Fristen i § 6, stk. 2, i bekendtgørelse nr. 635 af 13. december 1973 om visse forhold i forbindelse med censorers medvirken ved bedømmelse af eksaminer på de højere uddannelsesinstitutioner er ikke iagttaget i den foreliggende sag.

Jeg har noteret mig, at det retsvidenskabelige fagråd i skrivelse af 10. juni 1983 til (eksaminator) og til (censor) indskærpede, »at fristen nøje overholdes«.

Jeg beder oplyst, hvad fakultetet i almindelighed herudover foretager med hensyn til at sikre overholdelsen af fristen ved erindring af besvarelse og med hensyn til underretning af klagerne i de tilfælde, hvor det viser sig, at 10 dages fristen ikke kan overholdes.

2. I »Emnekatalog og Vejledning Stats- og Forvaltningsret« er givet nærmere regler om afholdelse af mundtlig eksamen.

Det er anført, at emnerapporten sammen med pensum danner grundlag for den mundtlige eksamen. Der gives ikke selvstændig karakter for rapporten, »men en generel bedømmelse af rapporten vil fremgå af en skriftlig vurdering (ca. ½ side), der udarbejdes af eksaminator og tiltrædes eller kommenteres evt. af censorerne«.

Eksaminator ... har i skrivelse af 17. juni 1983 anført, at han ikke - i overensstemmelse med fast praksis - har afgivet en skriftlig udtalelse om rapporten, da denne har været benyttet som eksaminationstema ved vintereksamen 1982/83.

Idet jeg i overensstemmelse med det anførte må lægge til grund, at det er fast praksis, at der ikke i forbindelse med en reeksamination udarbejdes en ny skriftlig vurdering - selv ikke i tilfælde som det foreliggende, hvor eksaminator ikke er den samme ved begge eksaminationer - beder jeg oplyst, om den allerede foreliggende skriftlige vurdering da i stedet fo-

relægges for den eksaminator og censor, der medvirker ved reeksaminationen. I bekræftende fald beder jeg oplyst, om sådan forelæggelse også er sket i det foreliggende tilfælde.

3. (A) har oplyst, at (eksaminator) efter eksaminationen, som begrundelse for at han ikke ville afgive en skriftlig bedømmelse af rapporten, havde anført, at »det var anden gang jeg var til eksamen«. Hun har videre oplyst, at hun - da hun afleverede rapporten - på en seddel havde gjort opmærksom på, at hun havde ventet med at gå til eksamen første gang til sommeren 1983.

Jeg går ud fra, at dette er begrundet med, at (A) har ønsket, at eksaminator og censor skulle være bekendt med, at hun ikke var omgænger. Jeg beder oplyst årsagen til, at denne meddelelse tilsyneladende ikke er videregivet til eksaminator/censor.

4. ...

Ankekommissionens meddelelse af 22. september 1983 til det retsvidenskabelige fagråd om afgørelsen i (A's) sag er givet sammen med meddelelse om afgørelse i 17 andre sager, hvoraf flere var klager vedrørende skriftlige opgavebesvarelser. Der er ikke meddelt nogen begrundelse for nogen af disse afgørelser.

I direktoratet for de videregående uddannelsers cirkulære af 4. december 1978 til de højere uddannelsesinstitutioner om fortolkning af bestemmelserne om eksamensklager i censorbekendtgørelse af 13. december 1973 er i punkt 5 anført følgende:

»Om begrundelse for afgørelsen af klager.

Direktoratet er blevet opmærksom på, at institutionerne anvender forskellige procedurer med hensyn til underretning af klagere om eventuelle begrundelser for afgørelsen af klagesager.

Direktoratet skal *anmode institutionerne om* - sammen med underretning om resultatet af klagens behandling - for fremtiden også at sende klageren såvel begrundelsen fra eksaminator/censor som ankekommissionens begrundelse, når sådan foreligger. Man finder det i øvrigt rigtigst, at afgørelserne så vidt muligt begrundes.«

Jeg finder på den baggrund at burde udbede mig en nærmere udtalelse fra ankekommissionen om begrundelsesspørgsmålet.

Da de spørgsmål, som jeg har rejst, vedrører sagsbehandlingen i fakultetet og i ankekommissionen, beder jeg om, at udtalelserne sendes mig gennem direktoratet for de videregående uddannelser og undervisningsministeriets departement, som jeg også beder om at udtale sig om sagen.

...«

Ankekommissionen anførte i sin udtalelse, at kommissionen normalt ikke fandt det nødvendigt at begrunde sine afgørelser, da redegørelserne fra eksaminator og censor praktisk taget altid er så udførlige, at de kan danne grundlag for kommissionens behandling af klagerne. Da klagerne var blevet gjort bekendt med redegørelserne, ville en særskilt begrundelse blive rent formel. Kommissionen ville dog i fremtiden være særlig opmærksom på, hvorvidt der i enkelte sager foreligger sådanne specielle omstændigheder, at en begrundelse bør gives.

Efter tillige at have modtaget udtalelser fra faglederne i statsret og i forvaltningsret og fra institutbestyreren ved det retsvidenskabelige institut anførte det retsvidenskabelige fagråd følgende i sin udtalelse:

»...

ad 1.

... skal man meddele, at fagrådet intet foretager sig ved så lille en fristoverskridelse som i dette tilfælde. Det vil simpelt hen være en umulighed, især ved sommereksamen, hvor fagrådet modtager ca. 80-90 klager over eksamen, og ca. 1/5 af disse indbringes for ankekommissionen. Det viser sig forøvrigt ofte, at enten lærer eller censor er bortrejst på ferie på det tidspunkt, hvor de modtager klagen fra fagrådet.

ad 2.

Som det fremgår af skrivelserne fra faglederen i statsret og faglederen i forvaltningsret er det ofte ikke den samme lærer, der eksaminerer medlemmer af en gruppe ved to eksamensterminer; i øvrigt har en studerende ikke krav på at modtage en ny skriftlig udtalelse ved den nye eksaminator.

Den skriftlige udtalelse forelægges for øjeblikket ikke for den nye eksaminator og censor ved fornyede eksaminationer.

Iflg. emnekataloget og vejledning i stats- og forvaltningsret er det anført, at en generel bedømmelse af rapporten vil fremgå af den skriftlige vurdering, der udarbejdes af eksaminator og tiltrædes eller kommenteres evt. af censorerne. Her er det fast praksis, at alene eksaminator udarbejder udtalelsen. Denne udleveres til censor, men hverken underskrives eller kommenteres af ham.

ad 3.

(A's) oplysning om, at hun havde gjort opmærksom på, at hun havde ventet med at gå til eksamen første gang til sommeren 1983, er ikke videregivet til lærer og censor, da man ikke mener, at disse bør være bekendt med, om det er første, anden eller tredje gang, en student er til eksamen.

ad 4.

... (Ankekommissionen) udtaler, at redegørelserne fra lærer og censor for både mundtlige og skriftlige eksaminer, afgivet i anledning af klagen i første instans, i praktisk taget alle tilfælde er så udførlige, at de kan danne grundlag for ankekommissionens behandling af sagerne. (Ankekommissionen) nævner

dog, at man fremtidig vil være særlig opmærksom på, hvorvidt der i de enkelte sager foreligger sådanne specielle omstændigheder, at en begrundelse bør gives.

Det bemærkes, at fagrådet altid tilsender klageren de udtalelser, der foreligger i sagen.

...«

Københavns universitets rektor henholdt sig i sin udtalelse til det, som det retsvidenskabelige fagråd havde anført.

Direktoratet for de videregående uddannelser anførte følgende i sin udtalelse:

»...

ad 1.

...

Direktoratet vil anmode rektorkollegiets eksamensudvalg om at undersøge behovet for ændring af fristbestemmelserne i forbindelse med den generelle revision af eksamenssystemet, som man er i gang med.

ad 2.

Der bør efter direktoratets opfattelse være overensstemmelse mellem vejledningen og den fulgte praksis.

Når det således af reglerne for eksamination i stats- og forvaltningsret fremgår, at der forud for den mundtlige eksamination skal udarbejdes en skriftlig vurdering af rapporten, bør rapporten uanset eksamenstidspunkt være ledsaget af en sådan vurdering. Universitetet bør i denne forbindelse tage stilling til, om vurderingen skal være den oprindelige, eller om der skal udarbejdes en ny vurdering i de tilfælde, hvor eksaminationen som her foretages af en anden eksaminator i en senere eksamenstermin.

ad 3.

Direktoratet deler universitetets opfattelse af, at lærer/censor ikke skal gøres bekendt med, om en eksaminand går op til eksamen for 1., 2. eller 3. gang, for at undgå risikoen for, at en sådan oplysning, der er irrelevant for bedømmelsen, får indflydelse på bedømmelsen.

ad 4.

Direktoratet udsendte den 4. december 1978 et cirkulære til de højere uddannelsesinstitutioner vedrørende fortolkning af visse bestemmelser om eksamensklager i censorbekendtgørelsen af 13. december 1973, hvori der på s. 4 skrives:

»Direktoratet skal anmode institutionerne om - sammen med underretning om resultatet af klagens behandling - for fremtiden også at sende klageren såvel begrundelsen fra eksaminator/censor som ankekommissionens begrundelse, når sådan foreligger. Man finder det i øvrigt rigtigst, at afgørelserne så vidt muligt begrundes.«

Denne fortolkning dækker fortsat direktoratets opfattelse af, hvordan afgørelser af klager skal behandles.

...«

Undervisningsministeriet henholdt sig i sin udtalelse til det, som direktoratet havde udtalt.

Jeg udtalte følgende i en skrivelse til undervisningsministeriet:

» ...

1. Jeg har noteret mig, at direktoratet for de videregående uddannelser vil anmode rektorkollegiets eksamensudvalg om at undersøge behovet for ændring af fristbestemmelsen i forbindelse med den generelle revision af eksamenssystemet, som er i gang.

Jeg har samtidig hermed henstillet til det retsvidenskabelige fagråd, at der - indtil en eventuel ændring af den meget snævre fristbestemmelse er gennemført - i de tilfælde, hvor fristen overskrides, eller hvor det kan forudses, at fristen vil blive overskredet, gives en orientering til den pågældende klager. Jeg henviser herved til statsministeriets cirkulære nr. 221 af 11. september 1978 om orientering af ansøgere og klager, når sagsbehandlingen trækker ud.

2. ...

Jeg har taget det anførte til efterretning, (at direktoratet fandt, at en rapport, uanset eksamenstidspunkt, burde være ledsaget af en vurdering, og at universitetet i den forbindelse burde tage stilling til, om vurderingen skulle være den oprindelige; min bemærkning), og jeg har anmodet direktoratet om at gøre det retsvidenskabelige fagråd bekendt med direktoratets opfattelse.

3. Den opfattelse, som det retsvidenskabelige fagråd og direktoratet for de videregående uddannelser har givet udtryk for, om at lærer/censor ikke skal gøres bekendt med, om en eksaminand går op til eksamen for 1., 2. eller 3. gang for at undgå risikoen for, at en sådan oplysning, der er irrelevant for bedømmelsen, får indflydelse på bedømmelsen, giver mig ikke anledning til bemærkning.

Jeg må forstå, at begrundelsen for, at (A's) meddelelse på en seddel ikke blev videregivet til eksaminator/censor, var det her nævnte synspunkt, men at (A) ikke blev orienteret om, at meddelelsen ikke blev videregivet.

Efter min opfattelse burde (A) have modtaget en orientering om, at meddelelsen ikke blev videregivet til eksaminator/censor. Hun havde da været bekendt med, at eksaminator/censor ikke havde viden om, hvilken gang hun var til eksamen, og kunne have indrettet sig herefter. Jeg har gjort det retsvidenskabelige fagråd bekendt med min opfattelse.

4. ...

Jeg har taget det anførte til efterretning (direktoratets opfattelse af spørgsmålet om meddelelse af begrundelse i forbindelse med meddelelse om resultatet af en klages behandling; min bemærkning), og jeg har anmodet direktoratet om at gøre ankekommissionen bekendt med direktoratets opfattelse.

...«

Jeg sendte A kopi af udtalelserne og af min skrivelse til undervisningsministeriet og meddelte hende, at jeg ikke foretog yderligere i anledning af hendes henvendelse.